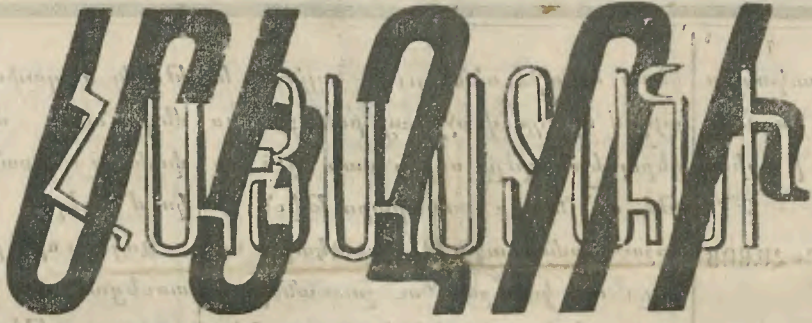

Տարեկան գինն է՝ 10 ռուբլի:
Վեց ամսուանը՝ 5 ռ., երեք ամսուանը՝ 3 ռ., ամիսը 1 ռ.:
Առանձին համարներով իւրաքանչիւր 5 կոպէկ:
Խմբագրատունը բաց է ամեն օր բացի կիրակի եւ տօն օրերից
առաւօտուն 11—2 ժամը կէսօրից յետ:
Օտարաբարացիք դիմում են ուղղակի խմբագրութեան հետեւ
եւայ հասցեով. — Въ ред. издѣніи «Мѣсяцѣвѣ», въ Тиф-
лисѣ, къ редакціи «Месяца Хаѣстані», а Тифліс.
(Caucase).

Խմբագրութեանն ուղղած թէ յօդուածները եւ թէ նամակները
պէտք է պարզ գրուած լինին գրողի ստորագրութեամբ, եւ հասցեով:
Խմբագրութեանը կարող է փոխփոխել, ուղղել եւ կրճատել յօդուած-
ները: Խմբագրութեանը իւր վերայ չէ առնում յետ ուղարկել յօ-
դուածները եւ պահում է երկու ամիս մինչեւ ցարհանջ:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են ամեն մի թաղին 2 կոպ.
Յայտարարութիւններ ընդունվում են հայերէն եւ օտար լեզուներով:
Յայտարարութիւններ ընդունվում են միայն ա. Գանձիւրդեանի
պալլիիոնում:

Ն Ե Ր Կ Ա Յ 1886 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

„ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ“

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԼՐԱԴԻՐԸ

Հրատարակվում է նոյն դիրքով եւ ծրագրով.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

I) Պետական կարգադրութիւնը. — II) Առաջնորդները առօրեայ ամենա-
տեսակ խնդիրների մասին. — III) Ներքին տնտեսութիւն. — Տեղական եւ հասարակական
խնդիրների վերաբերութեամբ յօդուածներ եւ թղթակցութիւնը. — IV) Քաղաքա-
կան վիճակի վերայ յօդուածներ եւ լուրեր. — V) Մանր լուրեր. — VI) Խառն լու-
րեր. — VII) Բանասիրական. — Ֆէլիետոններ, Պատկերներ, Վէպեր, Մատենախո-
սութիւնը, Բնագրաբանութիւնը, Գիտութեանց եւ արհեստից վերաբերեալ յօդուած-
ներ. — VIII) Պատասխաններ. — IX) Յայտարարութիւններ զանազան լեզուներով:

Տարեկան բաժանորդագինն է 10 ռուբլի կիսամեայ 5 ռուբլի.

Փոստի եւ որոշ հոդոյներու ծախսը խմբագրութեան վերայ է:

Ստորագրվել կարելի է Թիֆլիսում: I) Խմբագրատանը. — II) պ. Բ.
Շահվերդովի գործակալութիւնում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

Ի 22 Մարտի:
Ներքին Տնտեսութիւն. — Նա-
մակ կիւրիկոյ Ս. Կաթողիկոսի. — Պա-
տասխանագիր Վ. Լ. Լալայանի. —
Նոր-Նախիջևան.
Մանր լուրեր.
Քաղաքական. — Քաղաքական
լուրեր.
Խառն լուրեր.
Բանասիրական. — Անմուրազներ:

Թ Ի Յ Լ Ի Ս, 22 Մ Ա Ր Տ Ի

Անցեալ կիրակի համաձայն կար-
գադրութեան տեղական հոգեւոր իշ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆՄՈՒՐԱԶՆԵՐ

(Վ. Է. Պ.) *).

Ձ.

Խորին միտքեւան մէջ կանգնած էր
նա Վեհ եւ անպարտ տեսքով Նա բարձր
էր. նորա սրածայր գլխին կանգնած էր
յաղթութեան նշանը՝ ս. խաչը, որը սար-
սուռ եւ պատկառանք էր աղբոր բարե-
պաշտ մարդու վերայ: Մինչդեռ այդ
սուրբ տաճարի դրանը պէտք է գողո-
ղալով, ծուկն չղգած եւ զղջման արտա-
սուճներ թափելով մօտենալ, չորս աւա-
ղակները մօտենում էին սրբոյժ եւ ատր-
ճանակներով, կողոպտելու Աստուծոյ
տունը՝ տաճարը:

Թուղթ ամպերը հեղհեղեղ կուտա-
ւում էին, անձրեւ թափւում էր երկն-
քից, դուրսը ոչ ոք չէր երևում Փողոց-
ները բոլորովին դարտակ էին, ոչ մի
չնչաւոր արարած չէր երևում, բացի չորս

*) Տես ՎԵՐԱՆՈՒՄ, № 19.

խանութեան լինելու էր Ներսիսեան
հոգեւոր դպրոցի հոգաբարձուաց
ընտրութիւնը: Եկեղեցական պատ-
գամաւորը մի քանի անձանց՝ բա-
շտութեամբ, որոնք երեւի աւա-
ջուց զիտէին թէ ընտրութիւն լի-
նելու չէ: Հաւաքվեցան Վանքի բա-
կում չը նայելով եղանակի վատու-
թեան. բայց յանկարծ յայտնվեցաւ,
որ ընտրութիւնը յետաձգվում է
Սրբազան Առաջնորդի հիւանդու-
թեան պատճառով: Սեղ կարիք չը
կայ եւ աւելորդ ենք համարում
ընտրութեան առաքելայ անել այն
զգուհութեան լուրերն, որ ծագե-

աւաղաներից, որոնք մօտենալով չ. ի
Ս. Է. եկեղեցուն, երկուսի բաժանուե-
ցան. նոցանից երկուսը պահպան կանգ-
նեցին իսկ երկուսը սկսան եկեղեցու
դուռը կտրել: Արդէն փոքր էր մնացել,
որ դուռը ծակէին, երբ պահպան կան-
գնած ընկերը մօտեցաւ դրանց եւ ցած
ձայնիւ ասաց.

— Սուա... ծածկուեցէք...:

— Ի՞նչ է, Բնչ, ձի իմացաւ, հարց-
րեց չիտթուած Սանդրոն եւ բոլորն էլ
պատի տակ կուշ եկան:

— Չէ, չիմացան, բայց գիշերապահ
զինուորներն են գալիս:

— Թի... ասաց նոցանից մէկը՝ Վա-
նոն եւ լուռ կացան:

Գիշերային լուռութիւնը խանգարողնե-
րը յիշաւ գիշերապահ զինուորներն էին
թուով երեք հոգի, երկուսը զինուորներ
սուղիմաւոր հրացաններով իսկ մէկը ոս-
տիկան: Նոքա առաջ դալով կանգնեցին
մի պատշգամբի տակ. լապտերի մօտ մի-
միայն քան թալ ձեռու աւաղակներից:

— Գողերի գիշեր է, բայց գող չը
կայ, ասաց ծիծաղելով ոստիկանը:

Աւաղակները լսեցին դուռը լուսաւորը.
նոցա ջանք դող ընկաւ:

— Չէ, այդ անպատաններն բռնել չի
լինում, բայց այս գիշեր սիրտս վկայում

ցան եւ տարածվեցան պատգամաւո-
րաց մէջ ընտրութեան անանկալ-
յետաձգման մասին, որ յայտնի է
եղել արդէն գիշերն թէ առաւօտը
վաղ միայն մի քանի պատգամաւոր-
ներին, որոնք եւ եկած չէին Վանքի
մայր եկեղեցին: Գողա գործին օ-
գուտ տալ անկարող են եւ միայն
եւ նրանց յանձնելով ապագային
հարկ ենք համարում հրաւիրել
յարգելի եկեղեցական պատգամաւոր-
ները ուշադրութիւն իրանց սուրբ
պարտականութեան վերայ, որ այ-
սօր ընտրութեան ժամանակ նոքա
ուշին կատարել, ցոյց տալով իրանց
պարտաճանաչութիւնն անկեղծու-
թեամբ: Այսօր յարգելի պատգա-
մաւորը ոչ բանիկ ծառայողներ, ոչ
քաղաքային պաշտօնատարներ, եւ ոչ
էլ այլ արդիւնաւոր պաշտօններ
ստանձնող անձինք պիտի ընտրեն
որ աչքի առաջ ունենան իրանց բա-
րեկամներին կամ ազգականներին եւ
կամ փառասիրութեան ձգտող մար-
դոյ այլ ընտրելու են մի հոգեւոր
դպրոցի ձր պաշտօն վարող հոգա-
բարձուներ, որոնք դպրոցին այն եւս
միակ ապահովեալ հայ դպրոցի
պիտի ղեկավարեն եւ ծառայեցնեն
ազգի եւ եկեղեցու շահերին: Սա
այն դպրոցն է, որ լաւ ղեկավարու-
թեամբ պիտի տայ ս. եկեղեցուն ըն-
տիր պաշտօնական եւ ազգին մա-
նաւանդ Թիֆլիսի հայ հասարակու-
թեան, լաւ քաղաքացի, հմուտ ի-
րանց եկեղեցւոյ վարդապետութեան
եւ մայրնի լեզուին ազգի բարոյա-

կան եւ մասնօր դարգացման երկու
զինաւոր տարրերին:

Ներսիսեան հոգեւոր դպրոցի այդ-
պիտի նշանակութիւնն ու կշիռը
կարծում ենք, որ բաւական երաշ-
խաւորութիւն եւ անդիմադրելի ըս-
տիպմունք է, որ յարգելի եկեղեցու
կան պատգամաւորը այդ դպրոցի
հոգաբարձուներ այսօր ընտրելիս ա-
մեն երեսպաշտութիւն, ամեն մաս-
նաւոր հաշիւների ամեն ի հաճոյս
այս կամ այն անձին շեղումն ար-
դարութիւնից եւ թեթեւ հայեցու-
ածք գործի վերայ աւել քան սրբ-
բարկութիւն համարեն: Ուստի
յուսույի է, որ մեծարոյ պատգա-
մաւորներն աչքի առաջ ունենա-
լով որ ազգի մասաղ սերնդի ա-
պագայ ուղղութեան եւ նոցա բա-
րոյական ու մասաղ վեճակի բաղդը
վճում են, հոգաբարձուաց ընտրու-
թեամբ, իրանց բռնէ գլխիս իրանց
արգար դատաւորի՝ խղճի առաջ
կանգնած կը համարեն, որին պա-
տասխանատու են ապագայում:

Այսպիսի հանգամանքում հօր
ձեռքը պէտք է բարձրանայ որդու
դէմ եւ վերջինը ծնողաց դէմ եւ
արդարութիւնը միայն ամենքի դե-
կավարը լինի, որովհետեւ խնդիրը
ոչ նիւթական շահի է վերաբերում
եւ ոչ էլ փառասիրութեան, այլ ամ-
բողջ ապագայ սերնդի բարոյաւորու-
թեան եւ դժբաղդացներուն, նորա
չինութեան կամ բարոյական անկ-
ման:

Յուսանք, որ մեկը ընդունակ ենք
եւ արժանի արգարապէս հայ մարդ

եւ հազարն զղղվին հանց. նորա ձայնը
տարածուեցաւ գիշերային մթութեան
մէջ. կարծես եկեղեցին խօսեց, որ ար-
ձագանք տալով, բողոքեց չարագործնե-
րի անիրաւութեանց դէմ. Սանդրոն եւ
Վանոն այդ անզուլութիւնից յետոյ մի
փոքր դադարեցին եւ սկսան ուշադրու-
թեամբ շուրջը նայել:

Հէնց այդ միջոցին, եկեղեցու մօտով
անցնում էր ոստիկանը, որը փնթփնթա-
լով դալիս էր իւր մոռացած ծխախոտա-
մանը վերցնելու, երբ նկատեց եկեղե-
ցու դրանը մարդիկ եւ ապա երկաթի
ընկնելու ձայնը: Նա մի րոպէում ամեն
բան հասկացաւ:

— Ա՛... անիրաւներ, վերապէս զը-
տայ ձեզ, ասաց նա ատամները կըրծ-
տացնելով: Մի վայրկեանում սուղիջը բե-
րանը տարաւ. լուսեցաւ սուր թափան-
ցիկ ձայն եւ ապա միայնակ յարձակուե-
ցաւ աւաղակների վերայ:

Աւաղակները դուրս թռան եկեղեցու
գաւթից եւ սկսան փախչել:

— Չէ... դու չես ազատուիլ ինձա-
նից, փնթփնթաց ոստիկանը եւ վազեց
մէկի ետեւից: Մի քանի քայլ եւ արդէն
բռնում էր աւաղակին, երբ յուսահա-
տուած աւաղակը շարժաւ դէպի ոստի-
կանը եւ ատրճանակը հանելով արձակեց
նորս վերայ:

եւ մեր սերունդի բարեկամը կողմ-
բու իրաւունքին ու նորա երախտա-
գիտութեանն արժանանալու պա-
տուին:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԿԻՒԿԻՈՑ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ.

Գերբջանիկ Նորապետ Արքան Կա-
թողիկոս Հոգեկից Եղարայ մեր ի քրիս-
տոս.

Վեհափառ Տէր.

Ձեր Մեծութեան ի Կահ Ս. Ա-
թոռոյն Եջմիածնի բարձրանալն մե-
ծաւ բերկրութեամբ շնորհաւորելով
հանդերձ մաղթեմք յերկնից շնոր-
հել Ձեզ զօրութիւն հոգւոյ ըն-
դարձակութիւն սրտի եւ կարողու-
թիւն անձին, որպէսզի կարողաս-
ջիք տանի զլուծն զայն քաղցր եւ
տաժանելի ի փառս միոյն Աստու-
ծոյ յօգուտ համայն Ազգութեան,
ի պայծառութիւն եւ ի Ս. Միութե-
թիւն եկեղեցեացն քրիստոսի սիրո-
ղին մերոյ:

Ընդգրկելով զՁեր Բարձր Վեհա-
փառութիւն ողջունել Ս. Սիրոյ

Մեծաւ Ազգականից

(Ս. Ս.) Ս. ՄԻԿԱԵԼՈՒՄ Վ. Ս. ԵՐԻՍՈՒԱՂԵՄԻ

Եղեմիայի Եջմիածնի Կաթողիկոս Կիւրիկոս

12 դեկտեմբեր 1885

Ի Ս. Աթոռն Կիւրիկոս

որ ի Ս. Ս.

* *

Լուսեցաւ Թիֆլիս, բայց գնդակը չը
ծառայեց նպատակին, ոստիկանը արդէն
բռնել էր իւր զօհն եւ բռնեց զնեւի
հարուածներով հիւրասիրում էր Սանդ-
րոյին:

Մինչ այդ, մինչ այն, վրայ հասան եւ
միւս երկու զինուորները, որոնք սկսե-
ցին հալածել եւ միւսներին, բայց անօ-
գուտ, բռնուած էր միմիայն մէկը՝ Սանդ-
րոն, որին աքացի տալով եւ հրացանի
կոթիւրով խփելով տարան ոստիկանա-
տուն:

Մի քանի օրից յետոյ Սանդրոն ար-
դէն նստած էր Մեծեկի կոչուած ամրո-
ցում:

Ե.

Повѣрь, страданье нужно намъ,
Не поспѣетъ его нельзя понять
и счастья.

Баратынскій.

Մի քանի սև ամպերի կոյտեր առաջ
էին մըլում բուռն քամու զօրութիւ-
նից:

— Կացէ՛ք, ով ամպեր, ո՛ր էք դը-
նում, մի՞թէ իմ մօր մօտ, որից զրկուել
եմ ես, ասաց Հեղնաբը եւ մի թառանց
արձակեց իւր սրտի խղիւղերից:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱԳԻՐ ՎԵՃ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

ՄԱԿԱՐ Ծառայ Բրիտտոսի և անհատական կամքն Աստուծոյ Եպիսկոպոսական և Կաթոլիկոս Ամենայն Հայոց Նախագահ Պատրիարք Համագրական Նախաձեռնար Աթոռոյ Արարատեան Առաքելական Մայր Եկեղեցւոյ Սրբոյ Կաթոլիկէ Էջմիածնի՝ Տեառն Մկրտչի Սրբազան Կաթողիկոս տանն Կիլիկիոյ Եղբոր սիրելիւ լոյ ըստ հոգւոյ ողջոյն փրկական:

Ձմեռս ընդարձակալ զգիրի եղբայրական սիրոյ ընկալաք զթուղթ Ձեր պատուական զուգարն առ մեզ ի 12րդ դեկտ. ամի անցելոյ ընդ համարաւ 737, յորում շնորհաւորելով զամբառնալ մեր ի գահ հայրապետութեան Ամեն. Հայոց մաղթէք յերկնից հնորհեւ մեզ զօրութիւն հոգւոյ ընդարձակութիւն սրտի և կարողութիւն անձին առ ի տանել զլուծն այն քաղցր և տաժանելի ի փառս միոյն Աստուծոյ յօգուտ համայն ազգութեան ի պայծառութիւն և ի միութիւն Եկեղեցեաց Բրիտտոսի:

Առ որ յայտնելով զանչափ զհոգեւորութիւն մեր յաղաղս այդպիսի սրտաբուղի մաղթանաց հաւատարմեան զՍրբութիւն Ձեր զի Եկեղեցիք Հայաստանեայց աշխարհին շնորհօք Հոգւոյն Սրբոյ մի են ըստ միութեան հաւատոյ ըստ միութեան յուսոյ և սիրոյ առ Աստուած և ըստ միութեան բարոյական զխոյն նոյնի միայն զի հազարակապ Աստուածային խորհրդոյն փոյթ կալցին ի պատիւ զմիմամբք ելանել և լինել օրինակ բարի հօտին Բրիտտոսի և ոչ տիրոջ վնասկացն որպէս լսեմք զի ինչոյն ներքոյ Մկրտչի անուն Եպիսկոպոս ոմն իրբու նուիրակ Տանն Կիլիկիոյ ի Կաթողիկոս Հոգեւոր զորք զառաքմանն զնպատակ և զհանգամանս

պաշտաման՝ ցանկալք յատկապէս լսել ի Սրբութեան Ձերմէ որում մնամ զինուորակից եղբայր ի Բրիտտոս

(Ս.Պ.) ՄԱԿԱՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄ. ՀԱՅՈՑ Համար 82

Ի փետր. 1886 ամի փրկական և ի մերում թուականի ՌՅԼԵ Ի Ս. ԷՋՄԻԱՍԻՆ

ՆՈՐ - ՆԱԽԱՅԻՆԱՆ 4 մ ա ր ա ի.

(Թղթակցութիւն «Մեղու Հայաստանի» լրագրի) Մեր վաճառականական Աղբի տարեկան ընդհանուր ժողովն առաջին անգամ եղաւ և կատարուեցաւ ընտրութիւնն հաշիւն և այլն — մի ամիս առաջ: Բայց երկուստեքն ընտրութիւնն պատճառաւ ամսոյ 2-ին կրկին ժողով հրաւիրուեցան անգամներն:

Ինչո՞ւ երկուստեքն ընտրութիւնն որ երկուստեք անգամ ժողովն և ստարշինանք ընտրեն և մի քանի կէտեր դրսեւն. ընթերցողին հրաւիրում եմ կարգաւ հետեւեալն և ըմբռնել միաբն:

Մեր մէջ մի աններելի և մեղադրելի վատ սովորութիւն կայ որ ընտրութիւններ ժամանակ կը գործածուին:

Ընտրութեան վայրկեաններին կը կանգնի մէկը — և կ'սկսի նախկին ծառայողներին շնորհակալութիւն յայտնելով ու զօգնականելով տակ. «Պարոններ» ևս կ'առաջարկէին առաջուաններին խնդրել որ մնան իրենց պաշտօններին մէջ և այլն» Որպէս թէ՛ միւս ժողովեալներին մէջ՝ յարմարաւորները չը կան: Այս կերպ խօսքեր լսուելէն վերջը ժողովն մէջ տիրում է՝ առաջուայ խորին լուսութիւն և յետոյ այս ու այն կողմերից ձայներ «Հա՛» հա՛ թող

մնան առաջուանները և այլն» և այդպէս կը վերջանայ բանը: Այս կերպ երեւոյթը՝ ուրիշ բան չէ և թէ ոչ՝ նուրբ բռնաբարութիւն և կոշտ համարձակութիւն: Պէտք է ասել որ կան շատ ու շատ անձինք որոնք հանգամանքներ պատճառներով չեն ցանկանար ձայն հանել. օրինակ, որը չը համարձակուի խօսել մէկի ազդեցութեան ճշուն միջոց որը չի կամենալ իր կարծիքով վատ մարդ լինել — ձայն հանել. միւսը՝ կը վախճայ անպատկառ ձայն պատասխան լսելուց և շատերն էլ՝ սովորած են լսել — նախ և լսել: Բայց վերջը — միւս օրը՝ երրորդ օրը անկենսական սկսվում են փափոցներ, տրտուծներ, մեղադրանքներ և անբաւականութիւններ բարձրանալ ընդդէմ կեցութեան: Ահա այսպէս եղաւ անցեալ ժողովի պատճառն որ անբաւականներ թիւրբայմանալով՝ բողոքուեցաւ և դուք էլ ստիպուեցաք կրկին ժողով կազմել:

Ընտրութեան ժամանակ պէտք չէ որ՝ զործիչներ, աղաներ, նախագահ և կամ մի ուրիշ կողման առաջարկութիւններ լինին տեղով թէ՛ քննարկութիւն չուղենք: առաջուանները թող մնան և այլն» այլ հարկէ ժողովեալներին տալ համարձակութիւն ազատութիւն և Վարչութեան կողման: ըստ կանոնի, հրաւիրել ժողովն ընտրութիւն ըստ կրկին: Եւ — այդ կանոնի ճշգրիտ կատարելու պարտականութիւն է՝ կարգադրել անձանց չ'լսելով ոչ մէկի ձայնին և առաջարկութեան:

Այս դէպքը որը ստիպեց ձեզ — Վ. Վ. վարչութեան երկրորդ անգամ ժողով կազմելն թող լինի մեզ դատաւարաւ:

Վերջ խօսքիս. ուրախանեք որ մեր նոր սերունդն — երկուստեք զղացել են իրենց մէջ ընդհանրաւորութիւն և ըմբռնած են ազատութիւն:

Թեան գաղափարն. և՛ չեն ուզեր մեզ նման միայն անկենսական փոփոխութիւն տրանջալ և հրապարակութիւն լուր:

Ձայնաւորները ամենք պատրաստուեցան որ 15—20 անձինքն ընտրութիւնից պահանջեն զուգարնալ նշանակել քաղաքագլխի ծանապարհորդութեան մասին թէ ինչ կ'ընէ մեր քաղաքի օտարականութեան գործն որի համար ուղեւորուել էք պ. քաղաքագլուխը *) Ս. Պետրբուրգ:

Օրհնակներ ձեզ ի՞նչ է հարկաւոր նիստ պահանջել ու արժեքի անկէ զիմեցէ՛ք ուղղակի պ. Մուրաշնին և նրանից տեղեկացէք լիովին...

Մեր Բուրգէն էլ (ասում են թէ) «Մեղու» այն համարներին մէջ, որ պատահում են Նոր-Նախիջևանից թղթակցութիւններ, քրքրում և որոնում է բառեր, որոնց պոչից կարելի լինի բռնել: Помняще աս խօսքը օրինաց հակառակ է. ան խօսքի համար կարելի է գտալ ենթարկել և այլն» Լու՛ւ չէր որ փոքր ինչ մասէր մեղմելու իւր «վնաս» թղթակցութիւններ, քրքրում և որը օրը ըստ օրէ՛ յուշիկ յուշիկ խորը անգունը է զլորում մարդու:

Գովելի բան չէ ինքն իրեն մոռանալ որպէս զի իրեն մոռանալ քաղաքակրթութիւն: Գովել են հեղուցութիւնն խոհեմութիւնն քաղաքակրթութիւնն. «որ խոհեմացանք զանձն իւր բարձրացնել»:

Յ. Պապայանեան.

*) Համապարփաճախք էլ 2,000 մանէթ տուել էին, ուրեմն հաշիւ՝ չը կատարուած դրոշմի և հաշիւ ծախքի գումարի:

Ամսոյ 19 ին երեկոյան 9 ժամին թիֆլիս ժամանեց, բաւական երկարատե բացակայութիւնից յետ Ս. Պետրբուրգում, Կովկասի քաղաքական Դըլխաւոր Կառավարիչ և Կովկասեան զօրաց հրամանատար Խախան Գոնդուկով-Կօրսակովը:

Երեքշաբթի ամսոյ 25-ին տեղւոյ աւարային թատրոնում մեր տաղանդաւոր դերասան մեծ պ. Պ. Աղամանը տալու է Կոնցերտ Տարախոյ չը կայ, որ Կոնցերտի կազմուածքը կը լինի ընտիր և նորա գոհացուցիչ կատարման և քաղաքաւոր է արդէն նոյն իսկ պ. Աղամանի տաղանդն ու ճաշակը: Ուստի և յոյս տածել է, որ թիֆլիսի հայ հասարակութիւնը, թէ իւր կերթ ու ամեն ընտիրը ճանաչող և յարգող ճաշակից զրգած և թէ պ. Աղամանի երաշխաւոր անձնաւորութեանը վստահ, կը յարգէ իւր ներկայութեամբ Կոնցերտն, որ անչառ ազնիւ և արդիւնաւոր տաղարութեամբ կ'արձակէ հանդիսականներին: Այս ու մի տեսակ պարտքն է թիֆլիսի հայ հասարակութեան քանի որ պ. Աղամանին իւր քանքարով եղած է և պիտի լինի ապագայումն էլ թիֆլիսի հայ բնիկ զարդն, որ մինչև անգամ օտարների նախանձն չարթելու չափ զբաղէ է: Կը յուսանք, որ թիֆլիսի հայ հասարակութիւնը կ'ապացուցանէ, որ ինքը զիտէ ճանաչել և զնահատել արժանաւորը:

Լրագրիները հաղորդում են, որ ամսոյ 7-ին Նորին Մեծութեան թագուհի Կայսերուհուն ներկայանալու բաղն ունեցել է Կովկասի Գլխաւոր Կառավարիչ և Կովկասի զինուորական չրֆանի գորաց հրամանատար Խախան Գոնդուկով-Կօրսակովը:

Ամպերը նորան չը լսեցին՝ նոքա մըդուում էին առաջ:

Ա՛խ, նոցա լողալով, նոցա սլանալով կապոյա երկնքի վրայով, ինչքն չէ յիշեցնում մարդուն, նա մանաւանդ նրան, որի հոգին տանջվում է դառն մտածութիւններով: Մտածութիւններ, անցեալի դառն յիշատակութիւններ, որոնց տակ ամենապարի հոգիներն անգամ ընկճում են:

— Ամպեր, սիրուն սև ամպեր, իմ մօրից համբաւ ունիք, մրմնջում էք Հեղնարը և աչքը չէր հեռացնում երկնականաբայ, որը հնազանդէ թղթաւում և սեանում էր:

Նա նայում էր երկար ժամանակ ամպերի կառավարչութեան և մտածում իւր նաղելի մօր վերայ, որը գտնուում էր ոգիների աշխարհում, կեանքի, մարդկանց և աշխարհի վերայ, ամեն բան, ամեն բան պտոււում էր նորա մտքում, ամեն բան մտածում էր նա, աշխարհ, որ լի էր ունայնութեամբ, կեանք, որ լի էր դառնութեամբ, մարդիկ, որոնք զուրկ էին և՛ գովելի և՛ խղճից. Կանգնած էր Հեղնարը իրենց հայաթում և դեռ նայում էր չիտթուող ամպերին: Նա մտապել էր ամեն ինչ, ամեն հոգս, վիշտ, տառապանք, ուրախութիւն և ար-

ցունքներ . . . Նա գտնուում էր մի տեսակ արեքցուցիչ զրուցեան մէջ, երբ մարդ ստանալով իւր գոյութիւնը ցընորքներին մէջ է ընկնում... Գանկարծ մի խորիմ ձայն սթափեցրեց Հեղնարին:

— Աղջիկ, գետինը մտնես դու, ինչ ես անգործ այգետեղ կանգնել:

Հեղնարը յետ նայեցաւ և տեսաւ խորթ մօր սպառնական դէմքը. նա սարսուեցաւ:

— Տես, տես, չի էլ ամաչում իւր բոլից ու բուսաթից, որ անգործ կանգնած է, այ թաղեմ քեզ նման աղջկան հա՛...

— Մայրիկ, ներիւր ինձ, ես... մըմընջաց Հեղնարը զողորմելու ձայնով և չը կարողացաւ խօսքը վերջացնել:

— Աղջիկ, ամօթ չես քաշում: Ահա իմ աղջիկը նստած կար է անում, իսկ դու պարապ ես կանգնել: Ես որ կուտում եմ ու ձեռում քեզ նման աղջկան յետոյ ինձ զնամիշ են անում թէ խորթ մայր է, իւր աղջկան աւելի է սիրում քան խորթ աղջկան, ես ինչ անեմ հիմա հը... որ սիրտս կրակ է ընկնում, ասաց Հեղնարի խորթ մայրը՝ Մարիամը և բռնեց Հեղնարի թիկը: Հեղնարը զողորմէր ամբողջ մարմնով:

— Ներիւր, մայրիկ, չեմ կարող... մըմընջաց Հեղնարը:

— Ի՞նչ... չես կարող, ինչպէս թէ չես կարող, ինձ հօ ճանաչում ես, հօ տեսնես իմ ձեռներն ու ձիպոտի համը, էլի կը տեսնես հա՛... հիմա էլ հայրդ իսկ այստեղ չէ, որ օգնի, Աստուած վրկայ քեզ ասում եմ խելօք կաց թէ չէ կը ձգեմ ոտքերիս տակը ու ջարդ ու փշուր կանեմ: Խելք ունիս գնա կարդ կարի:

Հեղնարի վարդապոյն չրթուները դեղնեցան, նորա աչքերի պայծառութիւնը անցաւ և նա ցնցուելով պատասխանեց խորթ մօր սպառնական խօսքերին:

— Ներիւր, աղաչում եմ, ես հիւանդ եմ:

— Օ՛հ... այդ պատճառաբանութիւնը քեզ համար պահիր, ինձ չես կարող խաբել, դուր ես պատճառներ բերում: Ես զհիւանդութեամբ զիբ կարգաւ համար հիւանդ չեմ, որ ամբողջ գիշերներով կարգում ես ու կարգում և հիմա կար կարելու համար հիւանդացար:

Հեղնարի սրունքները զողորմեցան, նա չը կարողացաւ ոտքի վերայ կանգնել, այլ նստեց մօտակայ քարի վերայ: — Ա՛խ մայրիկ, չնշաց Հեղնարը:

— Ա՛յ, քեզ էլ երբ կը լինի, որ քո մօր մօտ ուղարկեմ, որ քեզ նման աղջիկ չը բերէր:

Հեղնարը ատամները կրճատեցրեց՝ նա իւր հանգուցեալ մօրը շատ էր սիրում, ուստի բարկութեամբ ուղեցաւ մի բան պատասխանել, բայց սրտի վրդովմունքը թիւղ չը տուէր:

— Դէ՛, վեր կաց գնա բանիդ թէ չէ... — Չեմ կարող, չնշաց կրկին Հեղնարը:

Ինչպէս թէ չես կարող, ասաց Մարիամը և թրմիկ, մի ապտակ հասցրեց Հեղնարին, Հեղնարը մի ձիւ արձակեց և երեսը ծածկեց ձեռներով:

Հեղնարի ձիւ վերայ դուրս եկաւ դուրս բաղնի հարկանը: Սանդուղի մայր թալալը՝ Նա առաջ անցաւ խելու Մարիամից անմիջ զո՛ր:

Ա՛ կնիկ, մեղք չէ, ինչքան ծեծես, ասաց թալալը և ուղեցաւ բաժանել Հեղնարին Մարիամից:

— Թող, թող այս անպիտանի հոգին առնեմ, որ մի փոքր զինջանամ, թէ չէ սա իմ հոգին կառնի, ասում էր բարկացած Մարիամը:

որմնադիր Օհաննէսը երկուստեք հասարակում ամուսնացաւ մի գեղեցիկ օրիորդի վերայ՝ որից և մնաց նրան Հեղնարը, Հեղնարը իւր ծնունդի անգին գոհարն էր, նոքա պահում էին դրան որպէս «աչքի լոյս»: Եթէ տարեկան դառնալով Հեղնարին ուսումնարան տուին, ուր իւր յառաջդիմութեամբ զարմացրեց ուսուցիչներին, որոնք առանձին ուղարկութեան դարձնելով զորա վերայ, բացի դասերից տալիս էին զանազան բարոյական գրքեր տանը կարգաւ. որոնք նա կարդում էր ազահութեամբ:

Հեղնարը աճում էր և՛ մտաւորապէս և՛ մարմնապէս. նա հետզհետէ և՛ գեղեցիկանում էր և՛ զարգանում, ունենալով ընամէր ընդունակութիւն շատ չուտ ըմբռնելու և հասկանալու թէ ուսուցիչների ստանձնել և թէ ընթերցած գրքերի բարոյական իմաստը: Բայց բազմաւոր երկար չը մպոտց. նորա մայրը կարճատե հիւանդութիւնից յետոյ վախճաւ, նեցաւ թողնելով տանեկիւ տարեկան Հեղնարին հօր ինամատարութեան ներքոյ:

Հեղնարը շատ սիրում էր իւր մօրը որի մահը շատ խոր տպաւորութիւն թողեց Հեղնարի վերայ, այնպէս որ նրա վարդապոյն չրթուներէր անյայտացաւ

ուղղեալ առ գաւառական վարչութիւնը Տրապիզոնի, զրկուեցաւ գաւառին առաջնորդ Սրուանձաւանց Գեր. Գարեգին վարդապետի եպիսկոպոսական վերայադրումը:

Գալուստէր Տիկնանց ընկերութիւնը շնորհաւորական գիր մ'ուղղած լինելով Վեհ. Մակար կաթողիկոսին, Ն. Վեհափառութիւն Օրհնութեան Կոնդակ մը գրկած է յիշեալ ընկերութեան:

Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրն այս չորեքշաբթի օր յատուկ գրով մը յիշեց Կոնդակը Գալուստէր ընկերութեան:

Փիլիպէէն կը գրեն թէ վերջին Սերգեյ-Պոլկար պատերազմի ժամանակ Պաւլիարի և Արեւ. Բումբէլի հայերէն 200 անձներ զինուորագրուել են, որոց 150ը մեռել են պատերազմի դաշտին վրայ: Մնացեալ յիսուսին մէջէն զինուոր մը Աղեքսանդր իշխանին ձեռքէն պատու խաչ ստացել է իւր քաջութեան և անվնասութեան համար:

Թիֆլիսի հայ եկեղեցեաց բարեկարգութեան վերահսուչները խնդրում են մեզ հրատարակել հետեւեալը:

Երեսիսան հոգեւոր գալուցի Հոգաբարձութեան ընտրութիւնը անակնկալ դիպուածով յետաձգուեցաւ: Կը կատարվի այսօր, կիրակի, ամսոյս 23-ին 12 ժամին յետ Ե. պատարագի ուստի խնդրում ենք եկեղեցեաց ծխականներին պաշտօնագրաւորներին այսօր որոշեալ ժամին ներկայ լինել ընտրութեանը:

Վրաց «Իվէրիա» լրագրի մէջ կարդում ենք, որ Թիֆլիսի վրաց ազնուական բանկի վարչութիւնը բաց է արել նախկին Աթորուս քարվանսարայում ճանապարհ գէպի Ֆրէյլինսկի փողոցը: Այդ ճանապարհը անց կը կենայ Շտարի կողքին, կը կարել աչգու մի կողմ և աչգու մի կողմ կը տանէ ուղիղ Ֆրէյլինսկի փողոցը:

Ժպիտը: Այդ տխրութիւնը աւելացաւ աւելի նա մանաւանդ այն ժամանակ, երբ իւր հայրը երկրորդ անգամ ամուսնացաւ մի այրի կնոջ՝ Մարիամի վերայ, որը ունէր և մի դուստր: Իւր խորթ մօր շնորհիւ Հեղնարը զրկուեցաւ մինչև անգամ իւր սիրելի ուսումնարանից, ուր մնաց միմիայն հինգ տարի: Օհանէսը ևս չ'փոխանակ իւր օրերը քաղցրութեամբ անցկացնելու ընդհակառակն նրա օրերն էլ դառնացան, խորթ մայրը ամեն անգամ, ամենաչին պատճառով ծնծում, նահատակում էր նորա անբողբ աղջկան՝ Հեղնարին, որին նա չափաւանջ սիրում ու զգում էր:

Ամեն անգամ, ասուն գնալիս, տեսնում էր Հեղնարին տխուր, արտասուած լից աչքերով: Նա խմանում էր պատճառ ու սիրտը մղկատալով զրկում աղջկան:

— Հեղնար ջան, հոգիս, ինչու ես տխուր եմ: Ինչու ես լալիս:

— Գոչուր, զգուր զրան, շատ խելով աղջիկ է մայ, ասում էր Մարիամը բարկութեամբ ատամները կրծտացնելով, որ իւր աղջկան անուշադիր թողած նրան են գգվում:

Հեղնարը աւելի էր յուզւում և նրա

Ամսոյս 16-ի դիւերը 7 հոգեւոր քաղցրացած խումբ յարձակւում են Աղաջանովի տան վերայ Կոկիում, սպանում են խոհարարին և վիրաւորում յծառաներից մէկին: Աւագակները տան տիրոջ դարձելից և ազմուկից վախենալով փախչում են: Աւագակներից մէկի երկու կտրած մասներն, ինչպէս և մի քանի իրեղէնք մնում են Աղաջանովի տանը: Միւս օր առաւօտը ստիկանութեան յաջորդում է բռնել աւագակներին: Ասում են, որ նոցա առաջնորդ եղած է ծառաներից մէկն, որին էլ թնթե կերպով վիրաւորած են զոգեւոր կասկածը փախուելու համար: Գործը յանձնած է ըննչին:

Ամսոյս 16-ին, առաւօտեան 5 ժամին Երեսիսան հոգեւոր գալուցի երկրորդ զատատան աշակերտ Ախալցխացի Եղիշէ Սիմոնեանցը, հայր Սարգիս Աղաջանեանցի տան ներքին յարկում անձնապատկան փորձ փորձել է, վիրաւորելով իրան ընկնելով: Վիրաւորուածին հիւանդանոց են տարած, ուր և վախճանել է: Քննութիւն է լինում:

ՅԱԳՈՒԻՅ մեզ գրում են. — «Ամսոյս 15-ին «Մարդ. ընկերութեան» դահլիճում մի քանի երիտասարդներ՝ Գրական երեկոյ տունը դեկավարութեամբ պ. Ս. զեքսանդր Քալանթարեանի:

Կարդացին Գամառ-Քաթիպայի, Գարիէլ Պատկանեանի, Կոմիտասեանի, Թադիւթեանի և Շահադիդեանցի բանաստեղծութիւնները: Բաց աղջկանէ պ. Քալանթարեանից հաջորդելով Գամառ-Քաթիպայի կենսագրական զեկաւորը գրեցին: Եւ մի, թէ և սեղմեալ, բայց ամփոփ տեսութիւն ձգեց հայ յայտնի բանաստեղծի գրական գործունէութեան և վաստակների վրայ: Ի վերջոյ Պ. Քալանթարեանի ցանկութիւն յայտնեց, որ շատ լաւ բան կը լինէր, եթէ որ Գամառ-Քաթիպայի գրութեանը հրատարակուէին և էփան գնեցնէին մատակարար: Վերջին հասարակութեան:

Մի և նոյն համառօտ տեսութիւնը տեսաւ պ. Քալանթարեան և Շահադիդեան: Կենսագրութեան ու բանաստեղծութեան վերաբերութեամբ:

աչքերից առուի նման վազում էին արցունքները: Նա յիշում էր իւր քաղցրելի մօրը, որի քնքոյզ գգուանքից զուրկուել էր:

Ը

Ուստայ Մարկոսը Օհանէսի դստեր՝ Հեղնարի կնքահայրն էր: Գոքա դեռ եւրիտասարդութիւնից իրար ճանաչում էին և իրար մօտ գնալ—գալ ունէին:

Այդ ծանօթութիւնն ու գնալ—գալը ամրացաւ մանաւանդ այն ժամանակ, երբ Մարկոսը կնքահայր եղաւ Հեղնարի: Ուստայ Մարկոսը ընտանեկան խնամքի թաղում, հեղին Օհանէսի բնականաբանից, շատ ուշ ուշ էին տեսնուում իրար հետ երկու բարեկամները: Այդ բարեկամական կապը միմիայն տղամարդկերանց մէջն էր դառնում, իսկ զոցա ընտանիքները զեռ իրար չէին ճանաչում, մինչ այն ժամանակ, երբ Հեղնարի մկրտութեան օրը թաղաւ առաջին անգամ մուտք գործեց որմնադիր Օհանէսի օջախը:

— Բարի լինի քո ոտը մեր օջախում, ասաց Հեղնարի մայրը և ուրախ ուրախ զինաւորեց իւր նոր բարեկամուհուն թաղալին:

Այդ օրուանից հասաւ այդ երկու ընտա-

Պ. Ա. Գալուստեանը պատմեց թաղեալութեան կենսագրական գծերը:

Երեկոյն մասնակցող միւս երիտասարդներն էին պա. Գալուստեան, Իւղբաշեան, Պետրոսեան և Շահադեան: Որոշք ամենքն էլ առ հասարակ բաւականին յաջողութեամբ առաջ տարան իրանց ստանձնած գործը:

Երեկոյն մասնակցում էր նա և պ. Կարա-Մուրդան իւր երաժշտական խումբով: Պ. Կարա-Մուրդան, քանի ժամանակից ի վեր, այստեղ է: Կարգէն մի այնպիսի խումբ է կազմել, որ Թիֆլիսի խմբից բարձր է:

Գրական երեկոն քաղաքիս չքաւոր և արհեստաւոր զատակարգին առաւել մատչելի անելու համար նստարանների զբոսը գիտմամբ շատ պակաս էր նշանակաւ: Ամենաբարձր զինն էր 50 կապ, իսկ ամենափոքրը 10 կ.: Այդպիսով բաւականին կային:

Իսկեք որ նոյն երիտասարդը համաձայն մի քանի Գրական երեկոներ (և աւելի լայն ծրագրով) տալու պատրաստութիւնը են տեսնում:

— Յաջողութիւն:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յոյս էր տածվում թէ խաղաղութիւնը Բալկանեան թերակղզու վերայ վերջնականապէս կը հաստատվի Տաճիկ-Բուլղարական համաձայնութեան հաստատութեամբ եւրոպական պետութեանց կողմից, բայց նորա մէջ եղած փոփոխութիւնը համաձայն Ռուսաստանի պահանջներին և պետութեանց համաձայնութեան, նոր դժուարութիւնը յարուցին: Իշխան Աղեքսանդրը չէ համաձայնում նշանակվելու Արեւելեան Ռումելիայի կառավարիչ հինգ տարի ժամանակով համաձայն Բերլինի դաշնագրութեան 17 յօդուածին, որով նորա նշանակութիւնը պայմանաւորված է եւրոպական պետութեանց հաւանութեամբ և ի վերջոյ հինգ տարիից յետ պէտք է

նկրները մօտեցան իրար և սկսուեցաւ դնալ—գալ: Թաղալն ու Հեղնարի մայրը այնքան սիրելի իրար, որ շարժվելէր անցնում, որ երկու երեք անգամ իրար տուն չգնային, իրար չտեսնէին ու կտուց կտուցի տուած մի փոքր ժամանակ հանգիստէին:

Ի հարկէ, որ թաղալը գալով խօշի վանքի—թաղալը Հեղնարեանց տուն, մանակ չէր գալիս, այլ նրան ուղեկցում էր և իւր փոքրիկ տղան Սանդրոն:

Մտնելով զրազուելով խոսակցութեամբ, նոցա երկու մանկիկներն էլ Սանդրոն ու Հեղնարը զրազուել էին մանկական խաղերով:

Տարիները սլանում էին արագ, մէկը միւսի ետեւից և Սանդրոն ու Հեղնարը մեծանում, բայց որքան մեծանում էին, Հեղնարը մի տեսակ հակակրօթիւն էր գգում գէպի Սանդրոն մանուկանոց այն ժամանակ, երբ Հեղնարը մի բան էր խնդրում և Սանդրոն չէր կատարում:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

է կրկնվի այդ նշանակութիւնն և հաստատութիւնը: Իշխան Աղեքսանդրն աւելի ձեռնառու է համարում որ իւր Ռումելիայի կառավարիչ նշանակվելն անմիջապէս կախուցն ունենայ սուլթանից, յուսալով որ սա միշտ երկիւղ կրելով թէ՛ Ռումելիայի խռովութիւնից և թէ՛ ընդհանրապէս Բալկանեան թերակղզու այլ պետութեանց վրդովմունքից, միշտ հաշտ կը մնայ Բուլղարիայի իշխանի հետ և միշտ կը հաստատէ նրան իւր իշխանութեան մէջ, հինգ տարի ժամանակամիջոցն անցնելից յետ: Իսկ այդ կարող է տեղի չունենալ, երբ եւրոպական պետութիւնը միջամտելու լինին այդ գործի մէջ, որովհետեւ նոցանից մեկըն ու մէկն իւր շահերն աչքի առաջ ունենալով, բոլորեւ կարող է իշխան Աղեքսանդրի կառավարութեան շարունակութեան դէմ: Թէև պետութեանց ներկայացուցիչներն աշխատում են Տաճիկ-Բուլղարական փոփոխաւ պայմանագրութեան ընդունել տալ իշխանին բայց այս վերջինը յամառում է իւր պահանջի վերայ: Մինչդեռ կարծում էին, որ իշխանը կ'ընդունէ եւրոպայի հաւանութիւնը դառն համաձայնութեան և Յունաստանը Ռումելիական խնդիրը վերջացած տեսնելով ինքն էլ կ'ըզակէ իւր պատերազմա-սիրական եւանդը և կը խնայի իւր փողովը: Եւ մի, թէ և սեղմեալ, բայց ամփոփ տեսութիւն ձգեց հայ յայտնի բանաստեղծի գրական գործունէութեան և վաստակների վրայ: Ի վերջոյ Պ. Քալանթարեանի ցանկութիւն յայտնեց, որ շատ լաւ բան կը լինէր, եթէ որ Գամառ-Քաթիպայի գրութեանը հրատարակուէին և էփան գնեցնէին մատակարար: Վերջին հասարակութեան:

Մի և նոյն համառօտ տեսութիւնը տեսաւ պ. Քալանթարեան և Շահադիդեան: Կենսագրութեան ու բանաստեղծութեան վերաբերութեամբ:

աչքերից առուի նման վազում էին արցունքները: Նա յիշում էր իւր քաղցրելի մօրը, որի քնքոյզ գգուանքից զուրկուել էր:

Սանդրոն և Հեղնարը մեծանում, բայց որքան մեծանում էին, Հեղնարը մի տեսակ հակակրօթիւն էր գգում գէպի Սանդրոն մանուկանոց այն ժամանակ, երբ Հեղնարը մի բան էր խնդրում և Սանդրոն չէր կատարում:

— Մայր, արի է, կրկնում էր Հեղնարը Սանդրոնի ետեւից:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

թիւն անել, որ բաւական է նրան էլ մի քանի ամիս իւր գործերը պատերազմական վիճակի մէջ պահելու և կարեւոր պատրաստութիւնը շարունակելու: Լսելով նա լուրեր և ժողովրդական յուզմանց և խռովութեանց Մակեդոնիայից ու Ալբանիայից:

Տաճկաստան, որի դրամական վիճակը շատ դժուարացնում է 500,000 հոգեւոր բաղկացած բանակը միշտ կազմ և պատրաստ պահել, հանդամանքների տոթիւն ամենից աւելի ներքէն է ընկած և զայրացած իշխան Աղեքսանդրի անժամանակ յամառութեան համար: Նա ստիպված է նորից Ռումելիայի սահմանի վերայ կենդրոնացնել զօրքերը, չէ զիտեղալով թէ ինչ ուղղութիւն կ'առնու խնդիրը:

Այսպէս Բալկանեան թերակղզու փոքր ինչպարզած երկիրը կրկին ծածկվեցան թուրք ամպերով, որոնք կարող են նոր որոտումն հանել և կայծակներ արձակել: Տարախոյս չէ կայ, որ եւրոպայի սերտ և մտերիմ համաձայնութիւնը կարող է այդ ամպերը ցրուել, միայն հէնց պետութեանց այդպիսի համաձայնութիւնը տարակուսել է, քանի որ նոցա շահերը տարբեր են: Աւելի ազդու կարող է լինել միայն երկրից եւրոպական ընդհանուր պատերազմից:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՌԻՐԻՐ:

Nation, Zeit, լրագրի ասութեամբ Բերլինի դեսպանագիրական շրջաններում համոզված են, որ իշխան Աղեքսանդրի նոր պահանջների պատճառով առաջացած դժուարութիւնը այնպիսի չեն, որ կարողանային անհնարին անել տարակուսութեանց խաղաղասիրական վերջաւորութիւնը: Ինչպէս երևում է ներկայումս որոշ-

Սանդրոն և Հեղնարը մեծանում, բայց որքան մեծանում էին, Հեղնարը մի տեսակ հակակրօթիւն էր գգում գէպի Սանդրոն մանուկանոց այն ժամանակ, երբ Հեղնարը մի բան էր խնդրում և Սանդրոն չէր կատարում:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

— Սանդրոն, արի քեզ մի լաւ բան ցոյց տա, ասում էր տատանման Հեղնարը և պահարանից հանում մի պատկերաւոր գիրք և թերթում Սանդրոնի առաջ: Սանդրոն տաճառութեամբ նայելով մի քանի պատկերների վերայ հեռանում էր Հեղնարից, որին այդ շատ բարեկամութեամբ էր:

Բ. ԱՅՎԱԶԱՆ.

(Կը շարունակուի)

ված է Բ. Գրան յանձնել վեճի ու
բողոքն Բուլղարայի հետ իսկ պե-
տութիւնը այդ միջոցին կը մնան
սպասողական դրութեան մէջ, հա-
շուելով որ այսպէս գործն աւելի
շուտով կարգի կ'ընկնի: Իսկ ընդհա-
կառաւի դժգոհութիւնը Զուստատ-
նից օրից օր աւելանում է և լու-
րերին նայելով պետութիւնը հա-
մաձայնած են Զուստատանին զգա-
տալու: որ իրանք նրան համարում
են պատճառ խաղաղութեան խան-
գարման Բալկանեան թերակղզու վե-
րայ:

Koeln. Zeit. Երազրի Սոֆիայի
թղթակիցն աչքի առաջ ունենալով
իշխան Աղեքսանդրի մեծաման առ-
թիւ հաղորդած միմեանց հակառակ
տեղեկութիւնը, հիմեալ ձեռք է
ներկայացնում իրերի վեճակը: «Իշ-
խան Աղեքսանդրը ձանաղում է միայն
այն տաճիկ-բուլղարական համաձայ-
նութիւնն, որ ստորագրած են սուլ-
թան և իշխանը: Իսկ Բ. Գուռն
աչքի առաջ ունենալով պետութեանց
նկատողութիւնը, փոփոխեց այդ
համաձայնութեանց բոլոր կետերը
առանց այս մասին իշխանի հաւա-
նութիւնն առնելու և ներկայաց-
րեց դեպքանաժողովին մի պայմա-
նաթուղթ, որ աւելի կարող է կոչ-
վել տաճիկ-բուլղարական քան տա-
ճիկ-բուլղարական: Այս էական փո-
փոխութեանց դէմ է իսկապէս իշ-
խանի բողոքը: Եթէ Եւրոպան կը
ցանկանայ ստիպել իշխանին կատա-
րելու պետութեանց ներկայ ցանկու-
թիւնը, յայտնի բան է, նա կարող
է լինիլ զիմադրելու միայն կը
յայտնէ, որ ինքը իրան կաշխակը-
ված է համարում պարտականու-
թիւններով դէպի Տաճիկաստան:
Այսպէս իշխան Աղեքսանդրը չէ կա-
մենում այս համաձայնութիւնը ներ-
կայացնել բուլղարներին իրեն առ-
ձիկ-բուլղարական պայման, այլ պա-
հանում է, որ այս յորժընի իւր
իսկական անունով—այն է կոչվի
պահանջ Եւրոպական պետութեանց:

Polit. Cor. Կ. Պոլսից գրում են:
Պ. Յանովի անանկալ և յանկարծա-
կան վերադարձը Կ. Պոլսից Սոֆիայ
մեծ ազմուկ հանեց այստեղի քա-
ղաքական շրջաններում: Եթէ այդ
դէպքը կատարեալ երկպառակու-
թեան նշան էլ չը համարվի, դէթ
բանակցութեանց զարգացումն նկա-
տելի է և ակամայ կասկած է յա-
րուցանում, թէ պետութիւնը կա-
րողանան ապրել իշխանի վերայ, որ
սա ստիպել հրաժարվելու իւր պա-
հանքերից: Սոֆիայի հիւպատոս-
ների զեկուցումներն սպառնացա-
նում են այստեղի հասարակաց կարծ-
քի վրդովնալ վեճակը և հաւաստ-
տիացնում են, որ իշխանը հրա-
ժարվել է հինգ տարի ժամանակով
Բուլղարիայի կառավարիչ նշանակվելից
միայն ի շնորհս Կարապետովի պա-
հանքի, Արևելեան Բուլղարիայից
էլ հաղորդում են, որ այստեղի բնակիչ-

ները շատ զրգուկած են: Այսպիսի
հանգամանքներում շատ դժուար էր
զիջողութիւն սպասել իշխանի կող-
մից, որոյ հրաժարումն ենթարկվե-
լու համաձայնութեան պայմաններին
քանից բոլոր ծանր աշխատանքն,
որ քաղեց դեպքանաժողովութիւնը
վերջին շարժումները և այն հարցը
բոլորովին անորոշ արաւ, թէ ուր և
երբ պետք է դեպքանաժողովը կազմ-
վի: Դեպքանաժողովը շրջաններում
կասկած են տանում, որ այս գոր-
ծում օտար ազդեցութեան գաղտնի
մասնակցութիւն կայ: Թէ այսպէս և
թէ այնպէս այս գործում չէ կարե-
ւի մեղադրել Տաճիկաստանի կառա-
վարութիւնն, որ սկզբում առա-
ջարկեց պայմաններ, որոնք շատ նը-
ման էին իշխանի ցմա- կառավարիչ
նշանակվելուն և որ ընդհանրապէս
ընդդիմութիւն էր ցոյց տալիս իւր-
կու Բուլղարիաների միութեան:
Ուստի և տաճիկ շրջաններում կար-
ծում են, որ այստեղ միջամուտ է
եղած զաղտնի համապատասխան (?)
ազդեցութիւն, թէ և այս իշխանի
վերայ միայն կողմնակի կերպով կա-
րող էր ներգործել, որովհետեւ իշ-
խանի անզղիւղել պաշտպաններն ա-
մեն ջանք դրած են դնում, որ շո-
շափին նորա անձնատիրութիւնը և
որքան հնար է ամբայցեն նորա մէջ
հակառակական ուղղութիւնը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարդու կեանք ազատ ու
շան մը արցանը:—Բոթստամի մէջ
կը զընտել Սուրբ կաշուած լիճ մը, ո-
րոյ եզերաց մօտ գտնուած պարտեզի մը
ծառուղւոյն առնթր կը բարձրանայ և
դիմնեցողով և դանազան կանաչ թուփե-
րով զարդարուած բլրակ մը: Ահա այդ
բլրակին վերայ կանգնեալ է Այաքս կո-
չուած հաւատարմ շան մը արձանն: Ա-
մառան գեղեցիկ գիշեր մը երբ փրե-
զերիկուս Վիլհելմ Բ. լծին կանաչազդ
եղերը նստած, սիրելի շունն Այաքս ալ
բովը քնած էր, լծին հանգարուութեան
և ձկանց ոտմանց վրայ զմայելով, և
զերքը կապուած փղբրիկ նաւակը կը
մտնէ և կըսկսի թիակարել, եղերքն
քիչ մը բացուելէն ետքը իւր մէկ ան-
դդոյ շարժմամբ նաւակը տապալելով
լծին մէջ կ'ընթաց, որ բաւական խոր լի-
նելով և ինքն ալ լողալ նշխարելով կըս
կսի ընկզմիլ, յայնժամ Այաքս բարձրա-
ձայն հաջելով կը նետուի ջուրին մէջ և
կերթայ տիրոջ բաճկոնին օձիքէն խած-
նելով ջուրէն վեր կըբռնէ նորա կրկնը:
մինչև որ պարտեզը գտնուող մարդին
օգնութեան համեմտով կազատեն թագա-
ւորն: Ահա ի յիշատակ այս սքանչելի
փրկագործութեան այդ բլրակին վրայ
կանգնել տուած է փրեզերիկուս իւր հա-
ւատարմ շան արձանն: Այաքս նստած
և առջիկ երկու տղից վրայ յեցած կը
ներկայացնուի:

(«Փոռն») * *
Ի մաս տ ու ճ փ զ և ր—Յայտնի է
թէ փրկն անանոց ամենատեճ և խո-
շոր մարմին ունեցողն է. ուստի շատ զար-
մանալի է տեսնել որ այդ մարմնական
անախորժ կոյտը ծոյրահիշ իմաստութիւն

մը ունի. սակայն փրկիկան և ասիական
ցեղերուն մէջ միշտ տարբերութիւն կայ.
առաջինը ունին կըր դուխ, ցից ճա-
կատ, և կը տարբերին իրենց խոշորա-
գոյն ականջներով, իրենց ետևի ոտքե-
րը միայն երեքական եղունգ կը կրեն,
մինչ միւսներն չորսական. ափրիկեան
ցեղն աւելի առատ ժանիք ունի քան
զմիւսն: Արուեստից մէջ գործածուած փը-
ղոսկըր գրեթէ ամբողջովին Ափրիկէէն
կը բերուի: Գոնկոյի վաճառականը եր-
բեմն իբր երկու և նոյն իսկ երկուքու-
կէս մեթր երկայնութեամբ և իբր 50-60
քիլոկրամ կշռող փղոսկրներ կը գնեն.
բայց հնդկական փղոսկրը երբէք այսքան
երկայնութիւն չունենար: Ափրիկեան և
ասիական փղերն իրենց ցեղակցաց հա-
մար արխարտութեան և անձնութեան
թեան հաւասար զգացումներ ունին: Կը
պատմուի թէ մատակ փղերն իրենց
մարց զիակներէն չեն հեռանար, մինչ
սորա թէ և ծերուկ այլ վիրուտը ընկերի
մը համար որսորդաց հարուածոց ենթար-
կած են զինքնան. այդ անձնուէր մա-
տակներ զիակներն ապա յանտառ կը
քարշեն: Աւելի քան զայս, ասիական
փղերն ունի բարեմասնութիւններ, յորոց
զուկ է ափրիկեանն: Միայն ասիական
փղը կարելի է ընտելացնել սովորական
և յարատե ծառայութեանց: Թէ և ափ-
րիկեանն ևս կրնայ վարժիլ, բայց ասի-
ականին հեղութեան և հուլեան յառ-
կութիւնը չունի բնաւ. նորա փախուտն
կամ անհաղանդութիւնը միշտ հաւանա-
կան է. հնդկական փղին ընտելացումն
բաղդատաբար աւելի զիւրին է. երբ ար-
դէն ընտելացեալ ցեղակցի մը դաւաճա-
նութեան միջոցաւ վայրի փղը մը թա-
կարդ կընկնի, հաստ չունենալով ոտ-
քերը ու ձեռքերը կաշկանդուելէ,
մարակուլել և քանի մը օր կատարեալ
ծոմապանութեան ենթարկուելէ յետոյ,
խնձ կենդանին, նոթութեամբ օրհասա-
կան՝ այդ դժբաղդութեանց ներքե զայ-
րացման երեւոյթներ կ'ունենայ, և խորին
յուսահատութեան կը մասնուի. սակայն
և ի՞նչ յայնժամ մարդ մը ուտելիք տայ
նմա, քաղցրաբար վարժի, միթաքել
կը զոճէ, անասունը բարեացակամ մը կը
նշմարէ դնաւ և երբ մարդը քանի մը շա-
բաթ զինքը խնամել և սնուցանելէ
ետքը կապերէն արձակէ, փղը այն
աստիճան երախտապարտութիւն կ'ունե-
նայ զէպ ի նա, որ անհուն անձնութեան
թիւն և հնազանդութիւն կը ցոյցնէ, և
զայն իբր տէր կընդունի: Ապա կը կըր-
թուի երկու ընտելացեալ նմանաց մի-
ջոցաւ, որոնք նորա ընկերներն ցոյց
կ'առնան և ի հարկին յուղողութիւն և ի
հնազանդութիւն կը բերին: Ըստ Բլինի
«Համայն անանոց մէջ փրկն առաւել
կը մօտի մարդոց՝ իւր իմացականու-
թեամբ. նա կը նկատէ, կը խոհի, կը
յիշէ, մարդկային լեզուն կըմտնէ. իւր
նմանաց հետ ինքնին կը խօսի, և դե-
ղարուեստից և գրականութեան յատուկ
ձայնակ մը կարտայայտէ: Ըստ Պիւֆո-
նի «Փրկն յոյժ սիրահար է երաժշտու-
թեան և հանդիպել կուտանի պարել և
նոյն իսկ նուագաց ձայնակի ձիւրով
Գեռ հաղիւ քանի մը ամիս յառաջ, ի
Հիբոթոմ, փղաց խումբ մը ի յայտ ա-
ծեց իւր բոլոր փորձերն, ըստ հրամանին
կը պառկէին փղերն՝ մեռնիլ պատրելով.
փղապանը նոցա մարմնին կամ զլուսն
փայ կենէր. փղաց մին կընտէր դեմ-
նին վրայ և փղապանը կը կախուէր նո-
րա պատիճէն կամ անուկ թաթերուն
մէջ կը պտկէր. մին ածուկութիւն մը վը-
րայ և տեղի ուղերն դէպ ի վեր ուղղաճա-
յնաց կը բարձրացնէր. ուրիշ մը խոշոր
գնդակ մը զլորէլէ ետքը վրան կենէր և
կը յառաջանար առանց հաւասարակը-
նութեան փորձերու մէջ աւելի հետա-

բերական է փրկերուն օրրանն. յեցա-
րանի մը վրայ շարժող տախտակի մը
երկու ծայրերը կեննեն երկու ցեղակցը,
և իմաստուն շարժմամբ կ'օրորին անվը-
տանգ, մինչ տղայը հաղիւ կընէն իրենց
իմացականութեամբ. նմանապէս փղը մը
կը քայլէր հաստատուն չիւրու ուղիղ
շարքի մը վրայէ. այդ խմբին մէջ կա-
յին նաև նուագածու և պարող փղեր,
բայց մարդկօրէն ճաշէն աւելի կը զը-
վարճացնէր հանդիսատեսներն. սեղանի
մը շուրջը երկու փղը նստած, սկու-
տեղներէն կը ճաշէին պատառաքան-
բով և միշտ անձեռոց ի վիզ. յաւարտ
ճաշին իրենց կոշտ ձեռքով զանգակը կը
հնչեցընէին, և ի ներկայանալ սպասա-
ւորին՝ անձեռոցին զրգանէն գրամ հա-

նելով կը վճարէին, երբեմն մանչիւնով
մը բողոքելէ ետքը ներկայացեալ գնոց
տախտակին սղութեան դէմ. այս իմաս-
տուն փղաց մին արագ չըջաններ կընէր
երկանիւ կառքի մը վրայ հեծած, և մարդ-
կային ճարտարութեամբ կընթացնէր
ի մեծ զարմանս դիտողաց, որք կը հի-
անային նորա խոշոր և կոշտ մարմնոյն
այս սքանչելի կրթութեան վրայ:

(«Փոռն») ԽՄԱԿԻՐ ՊԵՏՐՈՍ ՍԻՄԵՆՆԱՆՑ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ Է. ԷՆՏԻԱՏԵԱՆՑ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ
ՆՈՐ-ԴԱՐ
ԱՄԵՆՈՐԵԱՅ ԹԵՐԹԸ
Թ Ի Փ Լ Ի Ս Ո Ւ Մ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է 1886 ԹՈՒԱԿԱՆԸ
Նոյն դէպքով և ծրագրով
(Երրորդ տարի)
Տարեկան գինն է 10 բուրլի վից ամսուան 6 բուրլի հատով 5 կօպ.
Եւրոպայի և Թիւրքիայի բաժանորդները վճարում են 30 ֆրանկ:
Ուսանողները վճարում են 10 բուրլի:
Բաժանորդ են գրվում իւրաքանչիւր ամսի 1-ից:
Թիւրքիոյում բաժանորդ են գրվում միայն «Նոր-Դար»-ի խմբա-
գրատները:
Խմբագրատունը գտնվում է պոստատան ետևը, Տրեյզինի փողոցի
վերայ, Սամբա (Տրեյզա) եկեղեցու հանդէպ, տուն № 9:
Օտար քաղաքներից զիմում են խմբագրութեան Тифлис, Редакция
Норъ-даръ կամ Tiflis (Caucas) Redaction «Nor-Dar».
Խմբագիր—Հրատարակիչ ՍՊԱՆՆԱՐ ՍՊԱՆՆԱՐԱՆ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
на грузинскую ежедневную литературно политическую газету
„ИВЕРІА“
Съ 1-го Января будущаго 1886 г. издающийся въ Тифлисѣ ежемѣсячный грузинскій журналъ „Иверія“ преобразовывается въ ежедневную литературно-политическую газету „Иверія“, въ форматѣ листа большихъ ежедневныхъ литературно-политическихъ изданій. Въ программу, утвержденную правительствомъ, входятъ всѣ отдѣлы столичныхъ газетъ по всѣмъ вопросамъ политики, общественной жизни и литературы. Газета будетъ выходить ежедневно, кромѣ дней, непосредственно слѣдующихъ за воскресными и праздничными днями.
Подписная цѣна газеты съ доставкой и пересылкой:
на 12 мѣсяцевъ . . 10 р. — к. | на 6 мѣсяцевъ . . 6 р. — к.
» 11 » . . 9 » 50 » | » 5 » . . 5 » 25 »
» 10 » . . 8 » 75 » | » 4 » . . 4 » 75 »
» 9 » . . 8 » — » | » 3 » . . 3 » 50 »
» 8 » . . 7 » 25 » | » 2 » . . 2 » 75 »
» 7 » . . 6 » 25 » | » 1 » . . 1 » 50 »
За триину на годъ, 17 руб. на полгода 9 руб. 50 коп.
За переѣзну адресовъ уплачивается: иногороднаго на иногородный—40 коп., городского на иногородный—1 руб.
Подписка принимается не иначе, какъ съ перваго числа каждаго мѣсяца,
Подписка и объявленія принимаются въ Тифлисѣ, въ помещеніи редакціи на Ново-Безугловской улицѣ въ домѣ Зубалова № 9, въ газетномъ агентствѣ Шавердова, въ Центральномъ книжномъ магазинѣ Головинскій проспектъ, д. Мирянова и въ книжномъ магазинѣ З. Григурова (Д. Зубалова, подъ гостиницею Лондонъ); въ кутаисѣ— въ книжномъ магазинѣ бр. Чиладзе; въ Багумъ—у М. Натадзе. Иногородные обращаются съ требованіями:
Тифлис. Въ редакцію газеты « И В Е Р І Я »
Редакторъ-издатель князь Илья Чавчавадзе.